

PIŠE: SONJA BISERKO

SPINOVANJE VUČIĆA

Stvaranje slike o Aleksandru Vučiću kao najmoćnijem čoveku u Srbiji je rađeno planski. Podseća na spinovanje kakvog je već bilo sa Borisom Tadićem. U suštini, njegova je moć objektivno ograničena stanjem u zemlji, ali i odnosom snaga unutar koalicije, posebno unutar njegove SNS, ali i u odnosu na konzervativni blok koji nije irelevantan. Vučić je isturen prema međunarodnoj zajednici kao trojanski konj koji treba da pokaže novo lice naprednjaka. Svakako i njegovo verovanje u misionarsku ulogu u okretanju Srbije ka modernizaciji („ja sam rešio da se Srbija modernizuje“) uklapa se u naprednjački populizam koji mu donosi uspeh i povećava rejting. Do sada se, međutim, nije pokazalo da vlast ima odgovore, čak ni neophodno znanje za rešavanje problema sa kojima je Srbija suočena.

Vatrena retorika prvog potpredsednika Vlade protiv korupcije, za oživljavanje privrede, stavljanje na noge pravosudnog sistema, podizanje opšte bezbednosti zemlje - sve je to diglo prašinu i popularnost doprimejera, ali se u stvarnosti nije stiglo dalje od toga. Nema ekonomskog zaokreta, nema reformi službe bezbednosti, pravosuđa, medija i ozbiljnog rezanja

javnih troškova. Naime, nema konkretnih rezultata rada naprednjaka koji bi opravdali popularnost dopremijera. I izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije u suštini, nije registrovao nikakav napredak osim u odnosima sa Kosovom. Markirao je sve otvorene probleme - u Vojvodini, Sandžaku, Preševskoj dolini, u pravosuđu, medijima, privredi...

Organizovano i nasilno ide se na promenu vlasti na svim nivoima gde je Demokratska stranka osvojila vlast, pre svega, u Vojvodini i u Beogradu. Gradonačelnik Beograda je srušen, takoreći bez otpora. Rezultati vanrednih lokalnih izbora u više vojvodanskih opština koriste se kao sredstvo pritiska na pokrajinsku vlast. Poslednji u nizu bili su izbori u Vrbasu, koji su se odvijali u atmosferi straha, otvorenih pritisaka, uključujući i nasilje. Predsednik Republike Nikolić se slučajno dan uoči izbora našao u Vrbasu, ali i Aca Lukas, Crvena zvezda, kao i Aleksandar Vučić i mnogi drugi. Naprednjaci su još uvek u procesu osvajanja vlasti, ako je moguće, apsolutne, uz podršku ekstremne desnice.

Suprotno uveravanjima da se regionalni odnosi poboljšavaju, realnost je sasvim drugačija. Nikolić

REČ UREDNIKA

Štampanjem ovog broja, Helsinška povelja prestaje da izlazi. Kao jedan od najdugotrajnijih projekata Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji, Povelja je, ustrajavajući na jasno profilisanom uređivačkom konceptu izlazila gotovo pune dve decenije.

Ovom prilikom zahvaljujemo donatorima, prvenstveno helsinškim komitetima Norveške i Švedske, odnosno njihovim vladama, koji su taj koncept prepoznali kao važan za tranziciono društvo Srbije i kao takvog ga podržali. Zahvaljujemo takođe i širokom krugu saradnika, prijatelja i čitalaca u zemlji i regionu. Bez njih Povelja ne bi opstala toliko dugo.

Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji će nastojati da u nekoj drugoj formi nastavi slično medijsko delovanje na tragu promovisanja ljudskih prava i zalaganja za evropski put, modernizaciju i demokratizaciju Srbije.

SEŠKA STANOJLOVIĆ

i njegovi savetnici su zaoštrili stvari kad je reč o nekim ključnim pitanjima u regionu. Na primer, o sukcesiji. Oliver Antić, novoizabrani predstavnik Srbije u Komitetu za pitanje sukcesije SFRJ, otvoreno osporava neka već rešena pitanja i najvaljuje reviziju.

A i poseta predsednika Hrvatske Ive Josipovića je najbolje to pokazala. Međutim, ova poseta može se tumačiti i kao deo strategije EU, čija je Hrvatska od nedavno članica. Nema ni promene u politici prema Bosni, odnosno RS, Crnoj Gori. Novembarski izbori na Kosovu na kojima Srbi sa severa treba da uzmu učešća pokazaće koliko je Beograd spreman da sprovodi dogovor Beograd - Priština. Nije isključeno da ti izbori budu propraćeni i nasiljem. Aleksandar Vulin, ministar bez portfelja, zadužen za Kosovo potpiruje vatru i podržava kampanju koja će otežati formiranje srpske zajednice opština. Čak je i patrijarh Irinej pozvao Srbe na Kosovu da izađu na izbore. SPS i naprednjaci, svesni koliko sve zavisi od uspeha tih izbora za samu Srbiju i njen odnos sa EU - takođe, iako teška srca lobiraju za što veći odziv srpskih birača. Jer, od tih izbora zavisi i dobijanje datuma za otvaranje pregovara za članstvo u EU. To bi svakako bio novi vetar u leđa naprednjacima kao uvod u eventualno raspisivanje republičkih izbora u proleće iduće godine.

Aktuelna vlast u suštini, pokušava da se dokopa fondova EU, a da istovremeno opstane na očuvanju ratnog plena u Vojvodini i Republici Srpskoj i na severu Kosova (gde će, u praksi verovatno težiti stvaranju nove Republike Srpske). Crna Gora je pitanje vremena, stalno se radi o glavi Milu Đukanoviću kao glavnoj prepri. Kako stvari stoje, naprednjaci smatraju da postoji opcija samo tamo gde još nisu do kraja stavili ratni plen pod apsolutnu kontrolu. Branislav Grubačić, istaknuti član naprednjaka, smatra da opozicija u Srbiji postoji na Severu Kosova, u Vojvodini i u Republici Srpskoj. Koincidencija ili ne, u isto vreme je objavljena i knjiga Milorada Dodika, zbirka njegovih intervju, čiji je uvod napisao Dobrica Ćosić. Ćosić Dodika vidi kao uspešnog zaštitnika Srpske i to u atmosferi kad se, po njemu, „rat nastavlja šovinističkom propagandom, krivotvorenjem istorijskih činjenica, razgorevanjem rezidualne mržnje, anti-dejtonskom politikom međunarodnih predstavnika”. To je strategija od koje se nije odustalo, što

važi i za aktuelnu vlast. Konzervativni blok, međutim, ipak strahuje da će se Srbija udovoljavanjem zahtevima EU „vratiti u granice pre Berlinskog kongresa”. Zavisnost od EU za opstanak zemlje, s jedne strane, i strah od gubitka ratnog plena, s druge, dve su ključne determinante koje oblikuje političku scenu zemlje i ponašanje svih relevantnih aktera.

Takve aspiracije sigurno ne bi bile tako izražene bez podrške Rusije kojoj odgovara nerešena situacija na Balkanu. Pri tome je to ništa ne košta. Naprotiv. Rusija ima najpovoljniji energetski sporazum sa Srbijom koji joj itekako omogućava uticaj na privrednom planu. Aktuelna ministarka energetike Zorana Mihajlović slanjem inspekcije u „Srbijagas” očigledno pokušava da ospori taj sporazum i uskladi ga sa kriterijumima EU.

Rusija je i obaveštajno veoma prisutna u Srbiji. Svoj najveći obaveštajni punkt na Balkanu preselila je iz Bugarske u Srbiju, što pokazuje koliko je Balkan još uvek relevantan u njenim geostrateškim kalkulacijama.

Zabrinjava, međutim, marginalnost opozicije i odsustvo njenog organizovanog delovanja. Demokratska stranka nije uspela da se konsoliduje i da u političkoj areni zauzme mesto koje joj pripada. Civilni sektor je takođe utihnuo, što zbog konfuzije, što zbog medijske marginalizacije i promovisanja ekstremnih desničarskih grupa koje su zauzele dominantni deo civilne scene. Desničarske grupacije su i deo aktuelne vlasti i uživaju podršku ne samo finansijsku, već i ideološku. Time se godinama građani i delimično postignut suštinski pluralizam u Srbiji sistematski poništava.

Uspeh naprednjaka je svakako refleksija i stanja duha srbijanskog društva. Bez razumevanja te uzročno-posledične veze teško je shvatiti obrte i naprednjaka, ali i samog društva i javnog mnjenja. Bez prihvatanja istorijske istine o pogubnoj avanturi krajem XX veka za koju je srpska elita imala gotovo plebiscitarnu podršku, gotovo da je svejedno da li su na vlasti naprednjaci ili demokrati. Demokrati su proigrali istorijski trenutak da o tome progovore na pravi način. Pre svega zbog toga što su i sami bili deo nacionalnog projekta. Umesto toga dopustili su radikalizaciju i fašizaciju Srbije i tome primerenu, adekvatnu vlast.